

A HAMIS VÁD BÜNTETENDŐSÉGE NÉMETORSZÁGBAN ÉS AUSZTRIÁBAN

MÉSZÁROSNÉ SIMON Nikolett
PhD-hallgató (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A hamis vád tényállása az 1878. évi V. törvénycikk, a Csemegi-kódex óta – ide nem értve a hamis vád törvényi tényállását érintően az utóbbi években végbement változásokat, a bűncselekmény privilegizált esetei tekintetében – napjainkig szinte változatlan maradt.¹ E tényállás rendszerét illetően a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.)² sem hozott változást, ugyanis a bűncselekmény alapkoncepciója lényegében nem változott meg,³ ezért e körben különös jelentősége van a hamis vád büntette körében végzett olyan kutatásnak, mely a rendszertani sajátosságokat helyezi előtérbe. A következőkben a hamis vád jogi tárgyát vizsgálva a német és osztrák szabályozási megoldásokat mutatom be, melyek elemzése a hamis vád bűncselekménye kapcsán mind a hazai joggyakorlat, mind az elmélet terén is előremutató lehet.

A hamis vád tényállásához kötődő hazai ismeretanyagon túl ahhoz, hogy a tényállás érdemi kritikáját megadjuk, elengedhetetlenül hozzátartozik azon külföldi, a kutatás tárgyát figyelembe véve elsősorban német nyelvű büntetőjogi környezet ismerete, mely a hazaitól eltérő szempontokat érvényesít.⁴ A tanulmányban elsősorban a német és az osztrák megoldásokkal foglalkozom, a hatályos joganyaghoz kötődően, külföldi szakirodalom felhasználásával. A tanulmányban azon német nyelvű büntető törvénykönyvek rendelkezései körében végzett kutatásom eredményeit mutatom be, melyek a hazai büntetőjogi tényállás teljes körű, külföldi kitekintést is tartalmazó

---

¹ BELOVICS Ervin: A hamis vád elkövetési magatartásainak sajátosságai. *Iustum Aequum Salutare*, 2014/4. 25.

² 2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről.

³ Btk. 286. §, 270. §

⁴ ANGYAL Pál: *Pénzhamisítás. Hamis tanúzás és hamis eskü. Hamis vád.* Budapest, Attila-Nyomda Részvénytársaság, 1940. 269.

dogmatikai elemzéséhez álláspontom szerint elengedhetetlenek, különös figyelemmel a hamis vád tényállására, és az abban foglalt alap-, minősített, és privilegizált esetek lényegadó ismérveire. Ez utóbbinak annak ellenére is kiemelt jelentőséget tulajdonítok, hogy a jelenleg hatályos Btk.-t elsősorban a magyar büntetőjogi hagyományokhoz való visszatérés jellemezi. Ezért e körben fontosak tartom egy, a fentiekben előrevetített szempontú kutatás bemutatását, ugyanis a vizsgált országok megoldásai a későbbiekben hozzájárulhatnak egy feltétlenül helyes, differenciált, hazai büntető anyagi jogi szabályozás kialakításához is.

2. A hamis vádról általában az egyes európai országokban

A hamis vád bűncselekményének témakörében lefolytatott hazai és egyes európai országokat érintő szabályozási megoldások vizsgálatának eredményeképpen, különösen a német nyelvű országok releváns büntető tárgyú törvényszövegeiből kiindulva, érvényesítve a Csemegi-kódex óta fennálló büntetőjogi elveket és a tényállást jellemző alapvető rendszeri sajátosságokat, a hamis vád büntetést több szempont szerint tipizálhatjuk Európában. E tanulmány keretei között nem egy teljes, valamennyi európai országot érintő elemzés a cél, hanem egyes, a szerző által kiválasztott országok fennálló szabályozási megoldásainak a bemutatása, és a szerző ezzel kapcsolatos álláspontjának bemutatása, figyelemmel a Btk. hatályos rendelkezéseire.

Véleményem szerint e témakörben a kiindulópontra csak és kizárólag a védett jogi tárgy lehet, különös figyelemmel arra, hogy mind az osztrák, mind a német nyelvű büntető törvénykönyvek hamis vádra vonatkozó rendelkezései között érvényesül ezen törekvés. Már e ponton utalnék arra, hogy álláspontom szerint az osztrák StGB. a hamis vádra vonatkozó rendelkezéseit illetően ezen törekvés mintamodellje. A bűncselekmény által védett közvetett és közvetlen jogi tárgyak egymáshoz való viszonya, tényállások szövegében való érvényesülése az első olyan szempont, mely e tipizálás fő ismérve lehet. Mely érdeket sért valójában a hamis vád büntette?

Sérti egyfelől a megvádolt személyt, valamint annak becsületét, de ami ennél még hangsúlyosabb, sérti az igazságszolgáltatás rendes működését, a bűnüldöző szervek munkáját.⁵ Abban az esetben pedig, ha újabb, a magyar büntetőjogban nem ismert védendő jogi tárgyakra kívánjuk kiterjeszteni ezen tárgyak körét, a francia büntetőjog által is büntetni rendelt, kifejezetten a bíróságot sértő deliktumként is tekinthetünk e cselekményre.⁶ Ezen, a francia Code Pénalban található,⁷ továbbá a litván büntetőjogi jogforrásokban is fellelhető deliktum, mint a bíró vagy a bíróság megsértése,⁸ álláspontom szerint e tényállásnál is értelmezési alapot nyújthat, értve ez alatt azt, hogy a francia

⁵ Bócz Endre: De lege ferenda megjegyzések a hamis vád és tanúzás szabályozásához. *Jogtudományi Közlöny*, 1961/3. 139.

⁶ *Code Pénal* 434. §.

⁷ <https://goo.gl/4noMeZ>

⁸ Tóth J. Zoltán: *A büntetőjogi rágalmozás és becsületsértés*. [Médiatudományi Könyvtár 27.] Budapest, Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács Médiatudományi Intézete, 2017. 186.

büntető törvénykönyv a hamis vádat a bírói tekintélyt sértő bűncselekménynek tekinti. Azonban ezen álláspontomat, kizárólag a védett jogi tárgy tekintetében tartom fenn.

A bűncselekményi csoport részét képező deliktum védett jogi tárgyának jelentőségét mi sem támasztja alá jobban, mint ahogyan arra Angyal Pál is rámutatott,⁹ hogy a bűncselekmény elkövetése által az igazságszolgáltatásba vetett bizalom sérül, az igazságszolgáltatás, ezáltal a bíróságok és az ügyészségek, nyomozó hatóságok rendes működése is veszélyeztetve van.¹⁰

2.1. Szabályozási modellek, európai megoldások

A következőkben az európai országok közül a német büntető törvénykönyvben található hamis vád bűncselekményére vonatkozó törvényi rendelkezéseket vonom a vizsgáldás középpontjába.

A Strafesetzbuch der Bundesrepublik Deutschland [a továbbiakban: német StGB.]¹¹ a hamis tanúvallomásra és hamis eskürről szóló kilencedik fejezetében található deliktumok után, a tizedik fejezetében tartalmaz rendelkezéseket a hamis vádról. Ezt követően a német StGB. érdekessége egyebekben az is, hogy az igazságszolgáltatás rendjét sértő deliktumok után a vallási vagy a világnézeti szabadság sérelmével járó bűncselekmények büntetendőségéről szól. A bűncselekmény elhelyezkedésén túl megállapítható tehát, hogy önálló bűncselekményi csoportról a német StGB. vonatkozásában nem beszélhetünk. Ugyanakkor abban is eltérés mutatkozik, és ezzel kapcsolatban felhívnom a figyelmet a német büntető törvényt jellemző sorrendiségre, hogy a törvény első helyen a hamis tanúzást pónalizálja.

A fenti tényállás egyebekben a '*falsche verdächtigung*' elnevezés alatt szerepel a törvényben,¹² mely deliktum az elnevezést érintő hasonlóságon túl számos azonosságot mutat a hazai büntetőjogi rendelkezésekkel.¹³ A német StGB. 164. §-a a hamis vád bűncselekményét a következőképpen tartalmazza: a hamis vád büntetett az a személy követi el, „aki más hatóság, vagy feljelentés átvételére jogosultsággal rendelkező hatóság vagy katonai előjáró előtt jogellenes cselekmény elkövetésével vagy szolgálati

⁹ ANGYAL (1940) i. m. 237.

¹⁰ BÓCZ (1961) i. m. 139.

¹¹ <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt.pdf>

¹² Strafesetzbuch 164. §.

¹³ Vö. a német StGB. 164. §-át a Btk. 268–270. §-aival. E körben kiemelt jelentőséget kell annak tulajdonítani, hogy a Btk. 268. §-a alapján aki más hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, vagy különösen más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására, büntett miatt büntetendő, továbbá a büntetés büntett miatt még súlyosabb, ha a hamis vád alapján az érintett ellen büntetőeljárás indul. A büntetés kettő évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hamis vád alapján a vádlottat elítélik, vagy ha a hamis vád olyan bűncselekményre vonatkozik, amelynek elkövetőjét a törvény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegeti. Ezáltal a hazai törvényt sokkal tágabb és differenciáltabb szabályok jellemzik, mint a német StGB. hivatkozott szakaszait.

cselekmény megsértésével azért vádol hamisan, hogy hatósági eljárást indítsanak vagy intézkedést kezdeményezzenek, vagy ezt fenntartsák”.¹⁴

Tovább menve immáron a hamis vádról szóló fenti rendelkezésekre megállapítható, hogy a német StGB. nem szól a hamis vád magyar büntetőjogi dogmatikában ismert és megjelenő két formájáról, a tulajdonképpeni hamis vádról és a bizonyítékok koholásáról. Ez az első olyan fontos különbség a hazai és a német szabályozási modell között, mely a kutatás tárgyát figyelembe véve kardinális jelentőséggel bír, és az elkövetési magatartás által a tényállás jellegét már önmagában meghatározza azáltal, hogy a bizonyítékok koholását külön nem nevesíti. Ehhez képest a Btk. szigorúbb szabályozást juttat érvényre azáltal, hogy az elkövetési magatartások között tartja számon a hamis bizonyítékoknak a hatóság tudomására hozatalát is.¹⁵

Hasonlóan a hazai bűncselekményhez, ahol mind anyagi, mind eljárásjogi szempontok is érvényesülnek a tényállás keretei között, a német büntető anyagi jogi szabályok nem tulajdonítanak jelentőséget ugyanakkor annak, hogy a hamis vádolás tárgya mely bűncselekmény törvényi tényállása, ezáltal pedig kizárólag az elkövetési magatartás kerül a középpontba. Az alapbűncselekmény, melyre a vádolás vonatkozik, tárgyi súlya nem kap kellő figyelmet. A hazai szabályokkal ellentétben, mely az életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekménnyel történő vádolást súlyosabban bünteti, a német StGB. a tényállás keretei között nem foglalkozik azzal, hogy vajon a hamis vádolás egy enyhébb megítélésű vagy éppen egy kiemelt tárgyi súlyú és törvényi fenyegetettségű bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos-e. A német StGB. tehát ilyen szabályozási filozófia mentén rendelkezik a hamis vád bűncselekményéről, mely a Btk.-ban az eljárásjogi alapú törvényi tényállásaiban szintén így szerepel.

3. A német StGB. tényállási rendszere

A fentiek alapján leszögezhető, hogy a tényállás főbb ismérveinek összehasonlítása alapján számos azonosság fedezhető fel a magyar és a német modell között, azonban e tanulmány keretei között a továbbiakban csak és kizárólag az eltérésekre hívnám fel a figyelmet. Ezen felül olyan külföldi elemek esetleges alkalmazhatóságát kívánom felvetni, melyek a hazai jogban e tényállásban nem nyerne szabályozást, illetve más deliktum vonatkozásában jöhetnek számításba. Mielőtt rátérnék az egyes konkrét rendelkezések magyarázatára, megállapítom, hogy a német StGB. az eltérő jogalkotói megoldások összevetése szempontjából megfelelő alapként szolgál.

A német StGB.-t olyan tényállási rendszer jellemezi a hamis vád bűncselekménye vonatkozásban, amely a hazai Btk.-t is egyaránt. Ez alatt a más német, és részben német nyelvterületű országoktól idegen, általam hívtokként vegeyes rendszert kell érteni,

¹⁴ Német StGB. 164. § Wer einen anderen bei einer Behörde oder einem zur Entgegennahme von Anzeigen zuständigen Amtsträger oder militärischen Vorgesetzten oder öffentlich wider besseres Wissen einer rechtswidrigen Tat oder der Verletzung einer Dienstpflicht in der Absicht verdächtigt, ein behördliches Verfahren oder andere behördliche Maßnahmen gegen ihn herbeizuführen oder fortdauern zu lassen, wird mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.

¹⁵ BELOVIC (2011) i. m. 26.

mely büntető anyagi jogi és büntető eljárásjogi elveket foglal magában. A német StGB. hamis vádra vonatkozó tényállásának ugyanis az a fő jellegadó ismérve, hogy azon körülmény figyelmen kívül hagyásával rendeli büntetni e cselekményeket, hogy a hamis vád milyen deliktumra vonatkozik.

Összeségében azt már most előrevetíteném, hogy a német mintát a magam részéről, a hamis vádra vonatkozó releváns tényállási részeit illetően helyes, és dogmatikai értelemben kellően tisztázott, ugyanakkor nem feltétlenül a bűncselekmény objektív tárgyi súlyát megfelelően kompenzáló rendszernek tekintem. A rendszertani sajátosságokon túl, a német StGB. egyes tényállási elemeivel önállóan is foglalkozni kívánok.

3.1. Az elkövetés helye, mint törvényi tényállási elem kiemelt jelentősége a német StGB.-ban

A német StGB. 297. §-a az elkövetési hely tekintetében részben egyező kategóriákat tartalmaz, mint a Btk., azonban a hatóság mellett, kifejezetten nevesíti a feljelentés átvételére hatáskörrel rendelkező hivatalokat is, ezáltal az elkövetés helyét figyelembe véve, annak bővülése figyelhető meg. Ezen túl nem csak a hatósági közeg és egyéb szervek előtti hamis vádolást pónalizálja a német StGB.,¹⁶ hanem ide vonja a katonai előjáró előtt tanúsított magatartásokat is, mellyel a tényállás lehetséges elkövetési helyeit tovább bővíti. Véleményem szerint pedig a cselekmény ezen ‘elkövetési hely’ előtt történő büntetendővé nyilvánításával a német StGB. a további szigorítás irányába tart.

3.2. Elhatárolási problémák a Btk. és a német StGB. összehasonlítása alapján

A német StGB. vagylagos tényállási ismérvként a cselekmény nyilvánosság előtti elkövetését is tényállásszerűnek tekinti, mely a hazai szabályoktól eltérően nem a hatósági közeg előtti vádolásra vonatkozik, hanem emellett a nem a hatóság, vagy egyéb elkövetési helyként szereplő hatóságok előtt tett hamis vádolási cselekményeket is büntetni rendeli. A törvény a tényállás második fordulata szerinti magatartások esetében a hatósági közeg meglétét nem is kívánja meg a hamis vád megállapításához. A rendelkezésre álló német szakirodalom alapján valamennyi hatósági jogkört gyakorló szerv előtt is elkövethető a bűncselekmény, például egy hivatalnok, közgyűlés vagy éppen a nyomozó hatóság előtt.¹⁷ Ezen kitétel a vádolás formájaként kap hangsúlyt, arra a kérdésre ad választ, hogy miként lehet elkövetni a bűncselekményt.¹⁸ A nyilvánosság, mint törvényi tényállási elem a hamis vád büntettétől idegen. A magyar közjogi hagyományokban ezen ismérv nem is kapott hangsúlyt.¹⁹ Ugyanakkor olyan cselekmények büntetendő-

¹⁶ BÓCZ (1961) i. m. 138.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Herbert TRÖNDLE – Thomas FICHER: *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. München, Verlag C. H., 2006. 1007.

¹⁹ EDVI Illés Károly: *A Büntető Törvénykönyv magyarázata*. Harmadik átdolgozott kiadás. II. k. Budapest, Révai, 1909. 247.

ségét is lehetővé teszi – ezáltal rendkívüli szigorúság jellemzi és jellemezte²⁰ –, melyek nem hatóság előtt hangoznak el. Ezáltal azonban azt gondolom, hogy az egyes emberi becsületet sértő és igazságszolgáltatás rendje ellen irányuló bűncselekmények közötti elhatárolási problémák felértékelődhetnek, különösen a rágalalmazásnál. E helyen utalnék arra, hogy a német StGB.-ban *verleumdung* alatt rágalalmazást kell érteni, annak is a szándékos formáját, mely szintén tartalmazza a *wider besser* formulát, melyre a későbbiekben bővebben is kitérek. A két bűncselekmény elhatárolása érdekében a bűncselekménnyel történő vádolást kell a hamis vád jellegadó ismérvének tekinteni.

Egyebekben a német StGB. büntetni rendeli annak a személynek magatartását is, aki jobb tudomása ellenére bizonyos tényeket úgy állít be, hogy az alkalmas legyen valaki ellen hatósági eljárás megindítására vagy hatósági intézkedés meghozatalára, fenntartására.²¹

A német StGB. hamis vádra vonatkozó tényállása sajátosan ötvözi a Btk. 268. §-ába ütköző hamis vád és a Btk. 225. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő rágalalmazás vétségének elkövetési ismérveit.²² Ebből következően azt lehet megállapítani, hogy e speciális tényállás első fordulata a hamis vád jegyeit, így különösen a vád objektíve objektív hamisságát,²³ míg a második fordulat a nyilvánosság bevezetésével általánosabb, jellegét tekintve a rágalalmazás törvényi tényállásába illő magatartásokat egyesíti.²⁴ E körben az elhatárolási problémával kapcsolatosan utalnék a holland büntető törvénykönyv egyedülálló megoldására, mely ugyan említést tesz arról az esetről, ha a becsületet sértő valótlan tényállítás hatósági közeg előtt történik, ez azonban már nem minősülhet rágalalmazásként, ebből következően pedig az elkövető cselekményét a holland büntető törvénykönyv hamis vádra vonatkozó szakaszai alapján kell megítélni.²⁵ Továbbá, ha az elkövető ezen állítása hamisnak bizonyul, büntetése legfeljebb két évig terjedő szabadságvesztést jelenthet. Érdekessége még a német büntető törvénynek, hogy a sértés módját részletekbe menően nem határozza meg, így álláspontom szerint ebben a körben még a bizonyítékok koholása is felmerülhetne.

²⁰ ANGYAL Pál – DEGRÉ Miklós – ZEHÉRY Lajos: *Anyagi és alaki büntetőjog I.* Pécs, Danubia Kiadó, 1927. 320.

²¹ Német StGB. 164. § (2) Ebenso wird bestraft, wer in gleicher Absicht bei einer der in Absatz 1 bezeichneten Stellen oder öffentlich über einen anderen wider besseres Wissen eine sonstige Behauptung tatsächlicher Art aufstellt, die geeignet ist, ein behördliches Verfahren oder andere behördliche Maßnahmen gegen ihn herbeizuführen oder fort dauern zu lassen.

²² Btk. 226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Btk. 226. § (2) b) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalalmazást nagy nyilvánosság előtt, vagy követik el.

²³ TRÖNDLE–FICHER i. m. 1008.

²⁴ Uo. 1010.

²⁵ TÓTH i. m. 187.

3.3. További dogmatikai kérdések a német büntető anyagi jogi szabályok tekintetében. Bűnösség és szándék, valamint a *wider besser* fordulat

Tovább elemezve a német büntető törvénykönyv hamis vádra vonatkozó rendelkezéseit ismételtelen hangsúlyoznám azt, hogy a tényállás a jobb tudomása ellenére kifejezést használja, tehát e kategória aligha feleltethető meg a szándékosság fogalmának. A szándékosság törvényi fogalmát megvizsgálva, a '*wider besser*' kifejezés magyar fordításban „jobb tudomása ellenére” fordulatnak feleltethető meg. Ez alapján az elkövető tehát úgy tudja, hogy történt alaphüccselekmény, de nem tesz további erőfeszítéseket az iránt, hogy ezt bizonyítsa, vagy éppen megcáfolja.²⁶ Nem lehet azt mondani, hogy e tényállás a szándékos elkövetés tipikus példája lenne, ebbe a kategóriába ugyanis a tudatos gondatlanság éppúgy beletartozhat, mint a szándékosság második, tehát az elkövetésbe való belenyugvást tartalmazó fordulata. A német rendelkezések hivatalos angol fordítása sem indifferens e tárgykörben, tudniillik a bűnösség körében a szándéknál a '*wider besser*' az '*intentionally*' és '*knowingly*' szavaknak feleltethető meg. Összehasonlítva a németet az angol szóhasználattal, az angol változat erősebb tartalmú és jelentése már kifejezetten – a vonatkozó német jogi szakirodalom alapján²⁷ a szándékosságban foglalható össze. A *knowingly* tudatosan, szánt szándékkal elkövetett cselekményként fordítható, ezáltal a német és az angol szóhasználat közötti jelentős különbség, a szándék formája és mértéke folytán dogmatikai vitákra is okot adhat. A magam részéről a tágabb értelmezést fogadnám el, ugyanis a gondatlanság tudatos fajtája megfelelően illeszkedik a német jogszabálysövegbe,²⁸ továbbá dogmatikai szempontból is alátámasztható.

Ezáltal, ha az elkövető a jobb tudomása ellenére mást jogellenes cselekmény elkövetésével vádol hamisan, akkor cselekménye akkor is büntetendő lesz, ha előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában. A német StGB. mind a szándékos, mind pedig a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli. Ebben a kérdésben a hamis vád gondatlan alakzatára vonatkozó hazai jogszabályhelyet kell felhívni, ugyanis aki mást hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével azért vádol hamisan, mert gondatlanságból nem tud arról, hogy tényállítása valótlan, már ezáltal megvalósítja a hamis vád tárgyalat alakzatát. A Btk. rendszere e vonatkozásban nagy hasonlóságot mutat a német StGB. szabályozásával, ugyanakkor a német StGB. külön, nem egy tényállás keretében tartalmazza a gondatlan hamis vádra vonatkozó részletszabályokat.²⁹

A német StGB. 164. §-ának (2) bekezdése arról szól – és ezáltal az első bekezdés szerint büntetendő –, hogy aki az ott írt hatóságok előtt a fenti céllal jobb tudomása ellenére bizonyos tényeket úgy állít be, hogy az hatósági eljárás megindítására, intézkedés meghozatalára vagy annak fenntartására legyen alkalmas, bűncselekményt követ el. A bizo-

²⁶ Btk. 7. §.

²⁷ TRÖNDLE–FICHER i. m. 1009.

²⁸ Btk. 7. § Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

²⁹ TRÖNDLE–FICHER i. m. 1010.

nyos tények valótlanként való előadása alatt a német kommentár jogellenes cselekményt ért,³⁰ tehát önmagában a valótlan tények hatóság tudomására hozatalával, vádolás, még-hozzá jogellenes cselekményre vonatkozó hamis vád hiányában, a magatartás nem lehet tényállásszerű. A bűncselekmény nem azonos a jogellenes cselekménnyel,³¹ melyből az következik, hogy a német törvény hasonlóan a hazai szabályokhoz, nem az alapján differenciál, és rendeli szigorúbban büntetni a cselekményt, hogy az mire vonatkozik, hanem a lényeges elem a jogellenesség. Álláspontom szerint az utóbbiakat kifejezetten bizonyítékok koholásának nem lehet minősíteni,³² bizonyos feltételek megléte esetében a hatóság félrevezetése vétségével mutatnak hasonlóságot, különös tekintettel az elkövetési magatartásra.³³ A hamis tények beállítása önmagában a koholt bizonyítéknak a hatóság tudomására hozatalával nem adekvát, ezért a bizonyítékoknak a koholását, tulajdonképpen annak hiányát a felhívott német minta fő hiányosságának tartom, melyhez hasonló elkövetési magatartásról még a jogszabályhoz fűzött kommentár sem tér ki az erről szóló fejezetében.³⁴ Ettől függetlenül lehetséges, hogy a bírói gyakorlat ismeri a kategóriát, ennek vizsgálata azonban egy külön tanulmány tárgya lehetne.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni – ahogyan az a fenti rendelkezések áttekintése alapján is látható –, hogy a büntetési nemek, tételkeretek növelése, súlyosabb büntetés törvénybe iktatása, vagy további cselekvőségek büntetendővé nyilvánítása mellett, a fenti tényállási elemeket érintő változásokkal, újításokkal is ugyanezen hatást erősíthetjük.

Kitűnő példának tartom a német modellt arra, hogy szemléltessem azt, hogy egy másik európai ország milyen megoldásokat tartalmaz a hamis vád büntetendősége kapcsán, melyek közül e törvénynek az elkövetési helyre vonatkozó rendelkezései példaértékűek. Egyes elemzett rendelkezései eltérést mutatnak a hazai szabályoktól, a tényállások felépítése kapcsán azonban azt a következtetést lehet levonni, hogy a német és a magyar szabályozási megoldás alapstruktúráját tekintve nem különbözik egymástól.

4. Az osztrák StGB. sajátosságai

A német nyelvű országok közül következőként az osztrák büntető törvénykönyvvel foglalkozom, e körben pedig az anyagi jogi szabályozással kapcsolatban a következő észrevételek tehetők. Az osztrák Strafgesetzbuch [a továbbiakban: osztrák StGB.]³⁵ az igazságszolgáltatás rendjét sértő és korrupciós bűncselekményeket a hazai Btk.-hoz hasonlóan egymást követően tartalmazza, ugyanakkor előbbit megelőzően az állam el-

³⁰ Kristian KÜHL: Strafgesetzbuch Kommentar, 27., Neu Bearbeitete Auflage des von, München, Verlag C.H. Beck, 2011. 776.

³¹ KÜHL i. m. 777.

³² Német StGB. 164. § (2) Ebenso wird bestraft, wer in gleicher Absicht bei einer der in Absatz 1 bezeichneten Stellen oder öffentlich über einen anderen wider besseres Wissen eine sonstige Behauptung tatsächlicher Art aufstellt, die geeignet ist, ein behördliches Verfahren oder andere behördliche Maßnahmen gegen ihn herbeizuführen oder fort dauern zu lassen.

³³ TRÖNDLE–FICHER i. m. 1010.

³⁴ TRÖNDLE–FICHER i. m. 1006.

³⁵ <http://goo.gl/dzGSR4>

leni bűncselekményekre vonatkozó részletes szabályokkal foglalkozik.³⁶ A bűncselekmény az osztrák törvényben található elnevezése alapján hamis vádként fordítható.³⁷ Megállapítható továbbá, hogy ellentétben a német StGB. rendelkezéseivel a hazai büntető anyagi jogi szabályokkal egyezően tartalmazza a bűncselekményt hamis vád cím alatt. Továbbá arra is felhívnam a figyelmet, hogy a német törvényszövegben található 'verdächtigen' kifejezés gyanúsítást jelent. A fentiek a hazai szabályoktól az osztrák törvényben lényegi eltérést nem mutatnak.

Az osztrák StGB. 297. §-a tartalmazza a hamis vád tényállását, melyet

„az követ el, aki más azzal tesz ki a hatósági eljárás megindítása veszélyének, hogy őt közzvadra üldözendő büntetéssel fenyegetett cselekménnyel, vagy hivatalból illetőleg közjogi állásából folyó kötelezettségének a megszegésével hamisan gyanúsítja, feltéve, ha tudomása van arról, hogy a gyanúsítás hamis, akkor egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Abban az esetben azonban, ha a törvény a hamis vád tárgyát képező deliktumot egy évet meghaladó szabadságvesztés büntetéssel fenyegeti, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.³⁸ A hamis vád tényállása az elkövetési magatartásoknál mindkét dogmatikai kategóriát ismeri, azonban a német StGB.-al ellentétben külön szól a tulajdonképpen, és a bizonyítékok koholásával megvalósuló hamis vádról. E tanulmány keretei között részletesen nem, de mégis kitérnék arra, hogy az osztrák StGB. e tényállásba építi be a hivatali visszaélés büntetettének megfelelő hamis vádolást, mely dogmatikai megoldás egy önálló tanulmány keretei között részletes, átfogó magyarázatot is igényelhet.

Elsőként rátérve az előbbi tényállás részletszabályaira elmondható, hogy az elkövetési magatartás a hamis gyanúsítás, vádolás. Az osztrák tényállásszerű magatartásokkal szemben is követelmény a vádolás objektíve alkalmassága, mégpedig arra, hogy más ellen büntető vagy fegyelmi eljárás induljon.³⁹ Ezen tényállási elem, a vádolás alkalmasságának hiányában csak és kizárólag rágalmazásról beszélhetünk.⁴⁰ Ehhez kapcsolódik hozzá a szándékosság, tehát annak tudata, hogy a vádolás tartalma szerint hamis. A szándékosság a törvényszövegben is kifejezetten helyet kap, mégpedig azon

³⁶ Vö. a Btk. 268. § és az osztrák StGB. 297. §-át.

³⁷ Helmut FUSCH – Susanne REINDL-KRAUSKOPF – Martin STRICKER: *Kodex des Österreichischen Rechts, Strafgesetzbuch*. Wien, Lexis Nexis, 2016. 237–238.

³⁸ StGB. 297. § (2) Nach Abs. 1 ist nicht zu bestrafen, wer freiwillig die Gefahr einer behördlichen Verfolgung beseitigt, bevor eine Behörde etwas zur Verfolgung des Verdächtigen unternommen hat. StGB. 293. § (1) Wer ein falsches Beweismittel herstellt oder ein echtes Beweismittel verfälscht, ist, wenn er mit dem Vorsatz handelt, daß das Beweismittel in einem gerichtlichen oder verwaltungsbehördlichen Verfahren, in einem Ermittlungsverfahren nach der Strafprozessordnung oder im Verfahren vor einem Untersuchungsausschuss des Nationalrates gebraucht werde, mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bis zu 720 Tagessätzen zu bestrafen, wenn die Tat nicht nach den § 223, 224, 225 oder 230 mit Strafe bedroht ist.

³⁹ FUSCH i. m. 237.

⁴⁰ Uo.

formulával, hogy „a vád hamis, és arról az elkövető tudja is, hogy hamis”. A kutatás során azokat a tényállási elemeket részleteiben is vizsgálat alá vontam, melyekhez kapcsolódóan összehasonlító büntetőjogi szempontú megállapítások tehetők.

4.1. A differenciálás sajátos ismérve, a hamis vád tárgya

A hamis vád alapesete az osztrák StGB.-ben csaknem megegyezik a Btk. alapeseti tényállásával, azzal a különbséggel, hogy előbbi esetében alacsonyabb törvényi fenyegetettségéről beszélhetünk. Leszögezném, hogy az osztrák StGB. fenti rendelkezései ellentétben a német StGB.-al nem az alapján differenciálnak, hogy a vádolást mikor és hol követik el és az elkövetett cselekmény mely jogkövetkezmenyt vonja maga után. Ebből adódóan kifejezetten büntető anyagi jogi szempontok jellemzik a bűncselekményt. A büntető anyagi jogi, tehát a hamis vád tárgya szerint építkező bűncselekmény azt a deliktumot tekinti elsődlegesnek, amire maga a hamis vádolás vonatkozik. A hamis vád tárgya, az a bűncselekmény, mely miatt az alapügy miatt büntetőeljárás indul, szinte elsődlegesnek tekintendő, még abban az esetben is, ha éppen a büntetőügy vádlottja a hamis vád alanya.⁴¹

A hamis vád rendszere Ausztriában úgy épül fel, hogy ha az alapügy tárgyát képező bűncselekmény egy évet meg nem haladó törvényi fenyegetettségű, és az elkövető ezen bűncselekménnyel vádolja hamisan a passzív alanyt, akkor a büntetés is alacsonyabb lesz. Ebben az esetben a büntetés egy évig terjedő szabadságvesztés, míg ha a hamis vád tárgyát jelentő deliktum egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő, ebben az esetben a hamis vádra vonatkozó büntetés is súlyosabb megítélést von maga után. Utóbbinál a büntetés hat hónaptól akár öt évig terjedő szabadságelvonással járó büntetést is jelenthet a hamis vádaskodó elkövető számára, mely differenciált és arányos. A hamis vád tárgyához igazodó struktúra megfelelően súlyozza azt, hogy a hamis vád mely bűncselekmény elkövetésére vonatkozik. Az osztrák StGB.-hoz fűzött kommentár külön pontban foglalkozik a hamis vád jogkövetkezmenyeit illetően az alapbűncselekménnyel,⁴² mely álláspontom szerint a hamis vád egész tényállási struktúrájának esszenciáját képezi.

Az alapbűncselekmény abban az esetben kerül előtérbe, akkor büntetendő súlyosabban a hamis vád, ha a hamis vád tárgyát képező alapdeliktum egy évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel büntetendő. E körben a külföldi kommentár példaként hozza fel a hivatali kötelezettség vétkes megszegésével való vádolást. Az osztrák büntetőjogi dogmatika a hamis vádat osztályozza.⁴³ Ez alatt azt kell érteni, hogy hamis vád alapesetben a fent említett büntetési tételkeretben mozog, ezen felül pedig, ha az alapbűncselekmény az egy éves korlátnál súlyosabban büntetendő, akkor a vonatkozó

⁴¹ BENCZE Máttyás: A jogi alapelvek szerepe a magyar bírói gyakorlatban – a bizonyítást vezérlő elvek példája. *Jog, állam, politika*, 2011., Különszám. 217.

⁴² Frank HÖPFEL – Eckart RATZ: *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. 2. Auflage. Wien, Manzsche Verlags und- Universittbuchhandlung, 2010. 297. § VI. 33.

⁴³ Edmont FOREGGER – Ernst Eugen FABRIZY: *Strafgesetzbuch sam ausgewählten Nebengesetzen Kurzkomentar*. Wien, Manz, 2013. 789.

szakirodalom alapján a hamis vád büntetése is növekszik. A súlyosabban büntetett hamis vád megállapíthatóságának objektív feltétele a súlyosabb büntetéssel fenyegetett alpbűncselekmény. Ezzel kapcsolatban ismert az osztrák Legfelső Bíróság azon döntése,⁴⁴ melyben úgy vélik, hogy annál, hogy a hamis vád milyen fenyegetettségű bűncselekményre vonatkozik, nagyobb jelentőséggel bír az, hogy mire irányul az elkövető szándéka. Ezzel szemben a hazai büntetőjog csak és kizárólag az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel büntetendő cselekményre vonatkozó hamis vád büntette esetén érvényesít efféle megközelítést, egyéb rendelkezései között ugyanis az bír jelentőséggel, hogy a hamis vád folytán ténylegesen milyen következmények származtak a megvádolt személy esetében. Az osztrák döntésben foglalt tétel, álláspontom alapján a büntetés kiszabása körében nyerhet értékelést, ugyanis a tényállásból ilyen következtetés nem vonható le, ez a bírói gyakorlat folytán érvényesülhet. Ez alapján ahhoz, hogy a fenti alakzat megvalósuljon elegendő az, hogy az elkövető tisztában legyen azzal, hogy amely cselekménnyel vádol az súlyosabb bűncselekmény. Egy példával bemutatva az osztrák álláspontot, ha az elkövető gyilkossággal vádol hamisan, az olyan bűncselekményre vonatkozik, melynek kiemelt tárgyi súlyával az elkövető tisztában kell, hogy legyen, ennek lényegi sajátosságára az osztrák eseti döntés is helytállóan rámutat.⁴⁵

Az elkövető azon cselekménye is büntetendő, ha a hatóság előtt bűncselekmény látszatát kelti.⁴⁶ Az osztrák büntetőjogi szabályok az ilyen és hasonló magatartásokat a hamis vád büntette szerint minősítik, ugyanakkor a magyar hatályos büntetőjogi releváns rendelkezések alapján ezen a magatartásokat álláspontom alapján hatóság félrevezetése vétségének kellene minősíteni. Természetesen ezen utóbbi helyesnek vélt minősítés a hazai büntetőjogi tárgyú jogszabályok tükrében érvényes, mégis látni kell, hogy ennél a cselekménynél az elkövető úgy állít be valótlan tényeket, bizonyítékokat, mintha meghatározott személy bűncselekményt követett volna el.

4.2. Bizonyítékok koholása és a hozzá kapcsolódó további elkövetési magatartások magyarázata

Az osztrák StGB. a bizonyítékok koholását ily módon nem tartalmazza, mégis a törvény 293. §-a ebből a szempontból is jelentőséggel bír, mert az előbbieik ellenére a bizonyítékok meghamisítása, készítése, továbbá felhasználása is büntető törvénykönyvbe ütköző cselekmény.⁴⁷ Ezen tényállásszerű magatartások specialitása, hogy nem a hamis vád tényállásának keretében, hanem külön szakaszban kerültek feltüntetésre. E de-

⁴⁴ EvBI 1976/206.; FOREGGER–FABRIZY i. m. 789.

⁴⁵ LSK 1978/6318.; FOREGGER–FABRIZY i. m. 789.

⁴⁶ Osztrák StGB. 297. § (2) Nach Abs. 1 ist nicht zu bestrafen, wer freiwillig die Gefahr einer behördlichen Verfolgung beseitigt, bevor eine Behörde etwas zur Verfolgung des Verdächtigen unternommen hat.

⁴⁷ Osztrák StGB. 293. § (1) Wer ein falsches Beweismittel herstellt oder ein echtes Beweismittel verfälscht, ist, wenn er mit dem Vorsatz handelt, daß das Beweismittel in einem gerichtlichen oder verwaltungsbehördlichen Verfahren, in einem Ermittlungsverfahren nach der Strafprozessordnung oder im Verfahren vor einem Untersuchungsausschuss des Nationalrates gebraucht werde, mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bis zu 720 Tagessätzen zu bestrafen, wenn die Tat nicht nach den § 223, 224, 225 oder 230 mit Strafe bedroht ist.

liktum nem kizárólag a hamis bizonyíték előállítását, hanem a valódi meghamisítását is büntetni rendeli, ha az elkövető ezt azzal a céllal teszi, hogy azt a hatósági eljárásban később felhasználja. Akkor továbbá, ha az elkövető a hamis, vagy meghamisított bizonyítékot fel is használja, nem közbizalom elleni bűncselekmény valósul meg, hanem a cselekmény is az osztrák StGB. 293. § alapján ítéendő meg.

A felhasználás és készítés büntetését annak ellenére egyezően állapítja meg a törvényhely, hogy a felhasználásban az osztrák tényállás alapján a készítés is benne foglaltatik. Mindkét elkövetési magatartás büntetése egyaránt egy évig terjedő szabadságvesztés. Az idézett szakasz a felhasználás esetében e helyen, a tényálláshoz kötődően külön tevékeny megbánási okokat is felsorol. Ide tartozik a hamis bizonyítékok önként való mellőzése, valamint az is, ha az elkövető megakadályozza azt, hogy a bizonyítékot a hatóság észlelje, a hatóság tudomására jusson, továbbá az is, ha az elkövető megszünteti a meghamisított bizonyíték megtévesztésre való alkalmasságát.⁴⁸

Továbbiakban az osztrák StGB. idézett törvényi rendelkezése az elkövető azon fáradozását is méltányolja, amely a felhasználás megakadályozását célozza. Az osztrák StGB. a fentiekén túl a bizonyítékok eltitkolását, megsemmisítését, megkárosítását és eltitkolását is e törvényi rendelkezés alapján ítéli meg, ezáltal azonban a cselekmények véleményem szerint bűnpártolás büntetteként való minősítése is felmerülhetne.⁴⁹

5. A tényállási rendszerek alapját képező ismérvekről

Az előbbieken elemzett külföldi jogi környezet bemutatása alapján megjegyezném, hogy a fenti rendelkezések összehasonlításából az a rendszertani elv következik, hogy a vegyes szabályozást érvényesítő országokban a büntetendőség fő ismérve az, hogy a vádolás hamis legyen, és a törvényben meghatározott büntetőeljárás következményeket vonja maga után.

Ezzel szemben az anyagi szabályozás fő jellegadó ismérve az, hogy a hamis vádolás milyen törvényi fenyegetettségű alapcselekményre vonatkozik, a szabályozás közép-pontjában, tehát az alapbűncselekmény áll, mely egyebekben a hamis vád kettős védett jogi tárgyából is következne.

A cselekmények összefoglalóan tehát célzottan az egyes igazságszolgáltatási szervek munkájának eredményessége ellen irányulnak, mégis a jogi tárgy sérelme mellett több olyan tényezőről is említést kell tenni, melyek ezzel összefüggésben, nagymértékben befolyásolják a fenti érdekek sérelmével járó cselekményekre adott válaszok megfelelő formáját. Ekkor jogosan vetődik fel a kérdés, hogy a hamis vád bűncselekményének mi a tárgya, mire vonatkozik, és ez mennyiben kerül értékelésre az egyes elemzett tényállásokban. Ezen problematika esetében célszerű elválasztani egymástól a hamisan megvádolt személlyel szembeni jogkövetkezményeket, és a hamis vád alapján a hamisan megvádolt személyvel adekvát jogkövetkezményeket, valamint az ismérvek alapján felállítható tényállási modelleket.

⁴⁸ Vö. a Btk. 29. §-ával.

⁴⁹ Btk. 282. §.

5.1. A büntető anyagi jogi és büntető eljárásjogi rendszerek legfőbb jellemzői

Az eddigiek alapján az egyes elemzett európai országok büntetőjogi szabályait illetően az alapján lehet differenciálni, hogy a hamis vád bűncselekményénél, az alapbűncselekmény mely tényállási elemét helyezik előtérbe. Értve ez alatt azt, hogy az alapügy mely bűncselekményre vonatkozik, mi annak a tárgya, adott esetben a hamis vád mely bűncselekményen alapszik. Abban az esetben ugyanis, ha a hamis vád tárgyát tekintve enyhébben büntetendő cselekményre vonatkozik az osztrák büntetőjogban, a hamis vád elkövetőjének cselekménye ez alapján ítélandó meg a szintén enyhébb szabályozás ismerve alapján. Ha azonban súlyosabb büntetést az alapügy (hamis vád) tárgya, a hamis vád alanyának cselekvősége is ennek megfelelően állapítandó meg. Egyes európai országok – így egyebek mellett Németország, Svájc⁵⁰ vagy Olaszország⁵¹ – közöttük Magyarország is nem, vagy nem kizárólag a büntető anyagi jogi szempontokat tekint dominánsnak a deliktum vonatkozásában, hanem elsősorban eljárásjogi jogkövetkezmények alapján építik fel a törvényi tényállást.

5.2. Az egyes ismérvek érvényesülése Magyarországon

A bemutatott modellek egyes ismérveinek elemzése után a tényállási rendszerek egyes jellemzőit a jelenleg hatályos büntetőjogi rendelkezések között is tetten érhetjük. A vegyes szabályozási modellre kiténő példa tehát a Btk. 268. §-a. A felhívott szakasz (4) bekezdése anyagi jogi elveken nyugvó rendszerre utal, mégis tekintettel az alap és minősített esetekre, a hazai hamis vád büntetettére vonatkozó szabályok nagy része, e fenti kivételtől eltekintve zömében eljárásjogi elemeket tartalmazó, összességében, tekintettel a fent említett szakasz (3) bekezdésének b) pontjára pedig vegyes típusúnak tekinthető.

A Btk. 268. § (1) és (2) bekezdései azáltal, hogy a hamis vád elkövetőjét abban az esetben rendelik büntetni, ha a megvádolt személy ellen büntetőeljárás indul, a büntető eljárásjogi kategória ismérveit juttatják érvényre. Ugyanis a hamisan megvádolt személlyel szemben ez egyértelműen hátrányos következmény, mely súlyosabb megítélést von maga után, és ezzel kapcsolatban figyelemmel kell lenni arra is, hogy az elkövető mikor tekinthető gyanúsítottnak.

Annak ellenére, hogy a hamis vádnak nincs sértettje,⁵² e minősített esetek vonatkozásában álláspontom szerint is vitathatatlan az, hogy az igazságszolgáltatás rendes működésének megsértésén túl, a megvádolt személy becsülete is csorbul azáltal, hogy egy olyan bűncselekmény miatt indult ellene büntetőeljárás, melyet valójában el sem

⁵⁰ A Schweizerisches Strafgesetzbuch Bundeskanzlei 303. cikke alapján, aki jobb tudomása ellenére valakit bűncselekménnyel, büntetettel vagy vétséggel vádol hatóság előtt, vagy más módon rosszhiszeműen gyanúba kever, fegyház fokozatban végrehajtandó szabadságvesztéssel büntetendő. Ezen megoldás számos ponton egyezést mutat a német Btk.-ban megtalálható szabályokkal, különös figyelemmel a *wider besser* formulára.

⁵¹ *Code Pénal* 368. §.

⁵² BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: *Büntetőjog II. Különös rész.* Második, hatályosított kiadás. Budapest, HVG-Orac, 2013. 389.

követett. Arra csak utalnék, hogy az a kérdés, miszerint a hamis vád büntettének van-e sértettje, illetőleg, hogy a passzív alany sértett-e, jelenleg is dogmatikai vita tárgya.⁵³ A bűncselekmény áttételesen, közvetetten tehát a megvádolt jó hírnevét, becsületét is sérti, a koholt vádaknak olyan egzisztenciális, magánéleti, továbbá egészségügyi következményei lehetnek, melyek, ha a kár fogalma alá nem is vonhatók, a megvádolt személyt határozottan hátrányosan érintik.

Ugyanezen rendszer mentén építkezik a hamis vád büntettének tényállása is a Btk. 268. § (2) a) pontjában, és a (4) bekezdéseiben. Az utóbbi bekezdés ellenben az eljárási jogi elvek mellett sajátosan ötvözi az elsősorban osztrák mintának megfelelő anyagi jogi szabályozási jegyeket. Tudniillik, ha a megvádolt személy ellen életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett cselekmény miatt büntetőeljárás indul, és el is ítélik, ebben az esetben megítélésem szerint mind anyagi – a meghatározott törvényű fenyegetettségű cselekményre vonatkozás miatt –, a büntetőeljárás megindulása, valamint az elítélés folytán pedig eljárásjogi szempontok is megjelennek A Btk. 268. § (4) bekezdésre a magam részéről a vegyes szabályozás mintájaként tekintek, mivel addig, amíg életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő cselekménnyel vádolnak egy személyt hamisan, addig a (4) bekezdés a) pontjának keretében tisztán anyagi jogi szabályozással állunk szemben, és e tekintetben a (3) bekezdés esetében már meg is határoztam azt, hogy e bekezdés által a hamis vád tényállása nem kizárólag az előbbi kategóriába sorolható. Megállapítható tehát, hogy az egyes említett törvényi bekezdéseket különböző tényállási ismérvek jellemzik. A ‘büntetőeljárás indul’, ‘elítélés’ fordulatok a büntető eljárásjogi, míg az, hogy az alapügy tárgyát képező cselekmény milyen törvényi fenyegetettségű, büntető anyagi jogi megközelítésre enged következtetni. Kérdésként merülhet fel, hogy az egyes, elsősorban német nyelvterületű európai országok mely szabályozási megoldást juttatják érvényre a büntetőjogi jogforrásaik között. Ennek érdekében a büntető anyagi jogi szabályozás ismérveit is meg kell vizsgálni.⁵⁴

6. Összegzés

Az anyagi jogi szempontokat a következő ismérvekkel lehet jellemezni. Megállapítható, hogy például a Btk. 268. § (3) bekezdésének a) pontja is elsődlegesen a hamis vád tárgya alapján differenciál. Ezáltal a vádolás konkrét tartalma kerül a középpontba, ebből adódóan abban a kérdésben, hogy mire vonatkozik a hamis vádolás, ez lesz a meghatározó a cselekmény büntetendősége kapcsán.

A két általam bemutatott európai modell összehasonlítása alapján elmondható, ha megvizsgáljuk, a német, az osztrák, és magyar büntető törvénykönyvek rendelkezéseit, a német modellt, kivéve az elkövetés helyére vonatkozó törvényi szakaszait, bizonyos szempontokat figyelembe véve enyhébb megítélést von maga után, mint egyebek mellett a például a jelenleg hatályos magyar vagy osztrák büntető törvénykönyv releváns rendelkezései. E ponton már utalnék azonban arra is, hogy a megvizsgált szabályozási

⁵³ BEJCSINÉ GULYÁS Cecília: AZ EBH. 2011.2031. számú legfelsőbb bírósági döntés margójára. Sértett-e a hamis vád passzív alanya? *Magyar Jog*, 2012/5. 302–303.

⁵⁴ BÓCZ Endre: Védekezési hazugság és vádolás. *Jogtudományi Közöny*, 1971/3–4. 160.

modellekről nem csak dogmatikai szempontból, hanem ezen felül a büntetési célok célszerűségének kérdésében is állást lehet foglalni.

A tekintetben, hogy melyik európai országban érvényesül vélhetően megfelelően szabályozott rendszer, csak az egyes rendelkezések beható elemzésének eredményeképpen lehet megnyugtatóan állást foglalni. Ennek ellenére számot kell vetni az egyes országokat jellemző tendenciákkal, és azokra a jogi megoldásokra kell koncentrálni, melyek jól szabályozottak, alkalmazhatóak, megfelelően védik az igazságszolgáltatás rendes működését, mint védett jogi tárgyat.

Ahhoz, hogy a hamis vád tárgyát képező bűncselekmény tárgyi súlyát, törvényi fenyegetettségét megfelelően érvényesítsük a tényállásokban, kiemelt jelentőséget kap, hogy mely bűncselekményre vonatkozik is a vádolás, mi annak a tartalma. A fentiek alapján magát az alapügyet és azt, hogy ennek folytán milyen jogkövetkezmények sújtják a megvádolt személyt, szükséges elsődlegesen a vizsgálódás középpontjába vonni. E kérdéskörben ugyanakkor, ha a két szabályozási modell előnyeit és hátrányait gyűjtjük össze, ekkor is a hamis vád védett jogi tárgyából kell kiindulni, továbbá azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a hamis vád tulajdonképpen a rágalmazás egy speciális, minősített esete.⁵⁵

Összességében megállapítható, hogy a kutatás tárgyát képező német nyelvű európai országok közül a német büntető törvénykönyv elsősorban – hasonlóan a Btk.-hoz – büntető eljárásjogi elveket érvényesítő szabályozást juttat érvényre, míg az osztrák StGB. differenciáltabb, álláspontom szerint a hamis vád tárgyát középpontba helyezve hatékony választ adó rendszerben rendelkezik a hamis vád bűncselekményéről. Mind a német, mind pedig az osztrák büntetőjogi szabályok olyan új és a magyar büntetőjogban eddigiekben nem ismert jogi megoldásokat rejtenek magukban, melyek a hamis vád dogmatikai elemzése és a tényállások továbbfejlesztése esetében is megfelelő mintaként szolgálhatnak. A deliktum ezáltal még inkább képes lehet arra, hogy az egyes hamis vádolások között megfelelően különbséget téve határozza meg az elkövetőre vonatkozó arányos jogkövetkezményeket.

⁵⁵ MENDELÉNYI László: A rágalmazás miatt emelt hamis vád föltételei. *Jogtudományi Közöny*, 1914/11. 105.

